

SE XKÖPSLAGEN OCH MEDIA

Del 2. En analys och sammanfattning av den mediala debatten kring prostitution under våren 2006.

Louise Persson

©2006 - Louise Persson
Publicerad november 2006 –
www.louisep.com/rapporter

Tysklands nationella kvinnoråd räknar med att runt 40 000 kvinnor från fattiga öststatsområden kommer att smugglas in till fotbolls-VM i juni för att placeras i specialbyggda "drive-in"-båsar för sexköp.

- **Man skulle också kunna se det som en fråga om grundläggande mänskliga rättigheter.** Det är 25 år sedan Sverige som första land i världen skrev under den så kallade Kvinnokonventionen, FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor inklusive kvinnohandel. I dag har 180 av FN:s 191 medlemsstater, bland dem VM-värdlandet Tyskland, undertecknat den.
- Genom att tillåta VM-bordellerna bryter de inte bara mot konventionen utan också mot en bindande EU-lag som föreskriver att alla medlemsländer ska motverka

De förtättningscontainrar kallar en tysk minister de bordellbaracker som man planerar att bygga till VM. Frågan är vad som ska stå ovanför dem: Fuck, macht frei?

Fuck, macht frei? Fuck, macht frei?

Lilja 4-ever

INLEDNING

Under våren 2006 exploderade en hetsig och upprörd debatt i media kring fotbolls-VM och prostitution. Dess ton och riktning kan betraktas som den starkaste indikationen på hur väl en ideologisk politisk diskurs har etablerat sig som maktspråk. Men utvecklingen fram till denna explosion i media har inte uppstått ur ett vakum. Den har en bakgrund av ett ideologiskt och politiskt arbete som framgångsrikt, och till stora delar outmanat, satt en rådande politiskt korrekt agenda som gör att det är förenat med en moralisk straffrisk att protestera mot exempelvis sexköpslagen.

Analysen och sammanfattningen berör debatten som var fallet under våren 2006 och konstaterar att ett flertal påståenden lyfts fram i den allmänna samhällsdebatten, som i regel inte bemöts med kritiska frågor, eller tenderar att sällan granskas av media generellt. En av de mest förekommande argumenten som framförts har handlat om kopplingen mellan legal prostitution och trafficking, vilket har mer eller mindre normaliserats som vedertaget faktum, och till detta framförs det ibland att sexköpslagen är ett effektivt redskap mot människohandel. Men vare sig denna koppling eller sådana positiva effekter av lagen kan påstås vara belagda. Grunden för argumenten bygger framför allt på en ideologisk grund där utgångspunkten är att man inte kan skilja tvångsprostitution från ”frivillig” prostitution. Att all prostitution är ett strukturellt uttryck för våld mot kvinnor.

BAKGRUND

TRAFFICKING OCH PROSTITUTION

Förenta Nationernas inställning till prostitution och människohandel eller trafficking, finns redogjort för i protokollet "Protocol to prevent, suppress and punish trafficking in persons, especially women and children [...]"¹ från 2000. Detta protokoll innehåller den första internationella definitionen på 'trafficking in persons'. Den på är på ett avgörande vis en avvikelse från den tidigare definitionen från 1949 som enbart fokuserade på prostitution och betraktade all prostitution som människohandel/trafficking, vare sig den är frivillig eller tvingad. Denna gräns är i protokollet erkänd. Begreppet "sexuell exploatering" definieras inte, därför att regeringsdelegaterna inte kunde enas om en allmän ståndpunkt. Alla erkände att ofrivillig och tvingad prostitution utgör trafficking, men majoriteten avvisade tanken att frivilliga, icke-tvingade vuxna deltagare i prostitution utgör trafficking. Protokollet uttrycker tydligt att stater tillåts att *enbart* fokusera på tvångsprostitution och annan form av sexuell exploatering som innebär tvång och våld, och kräver inte att stater behandlar alla vuxna människor som deltar i prostitution som offer för trafficking eller som sexuellt exploaterade. Definitionen lyder:

"(a) ' Trafficking in persons' shall mean the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the

abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs;"

Det är här av vikt att kraftigt understryka att Förenta Nationerna som organisation *inte* delar den svenska synen som det har hävdats av bland annat JämO Claes Borgström i debatten (DN 23/4-2006).

Man avstår alltså enligt protokollet från att ha sådana definitioner som stödjer tanken på att jämställa frivillig och tvingad prostitution. Att hävda att en punkt i protokollet ger tolkningen att: *"Medgivande' från offrets sida är irrelevant vid åtal för människohandel"* är att blanda bort korten eftersom det i denna punkt av definitionen står att:

"(b) The consent of a victim of trafficking in persons to the intended exploitation set forth in subparagraph (a) of this article shall be irrelevant where any of the means set forth in subparagraph (a) have been used;"

Det betyder att paragraf (a) måste uppfyllas för att definitionen på ett offer för trafficking ska gälla. En person kan per definition inte medge tvång eller bedrägeri.

Bland annat påpekades under 2000 av Mary Robinson (dåvarande UNHCRs högste ansvarige för mänskliga rättigheter)² att strategier mot trafficking måste vägledas av principer så att de ligger i linje med värnandet av *mänskliga rättigheter*, och att stater måste undvika i sina strategier att skapa eller underblåsa existerande situationer som orsakar eller bidrar till trafficking, genom att institutionalisera policyfrågor och medel som ytterligare underminerar rättigheter för de berörda grupperna, något hon menade är viktigt att motverka, i synnerhet för kvinnor:

"That [...] is the only way to retain focus on the trafficked person: to ensure that trafficking is not simply reduced to a problem of migration, a problem of public order or a problem of organized crime. It is also the only way to ensure that well-intentioned anti-trafficking initiatives do not compound discrimination against female migrants or further endanger the precariously held rights of individuals working in prostitution."

Det har även påpekats av två holländska migrationsforskare³ i en kritisk utvärdering av anti-traffickingstrategier att en stor del av problematiken med tvångsprostitution härrör till själva migrationspolitiken inom EU. Man tenderar inom Europa att adressera trafficking som ett migrationsproblem och man har kommit att bekämpa trafficking genom att göra det svårare att legalt migrera. Tendensen är att man blandar ihop fenomenet att människor smugglas över gränser med mänsklig trafficking. Ändå är skillnaden mellan dessa två brott avgörande. Det förra är ett brott mot staten, det andra är en kränkning av individers mänskliga rättigheter. Perspektivet för de illegalt migrerande kvinnorna står i skarp kontrast mot staternas perspektiv: det är mer precis deras illegala status och bristen på legal migration som gör dem i ökad omfattning beroende av "medlare", som kan tvinga in dem i en illegal kräftgång utan effektivt skydd mot våld och exploatering. Dessa forskare menar att många europeiska stater

migrationspolitik paradoxalt nog har direkt bidragit eller orsakat ett allt sämre skydd för de mest värnlösa. Något som också går igen när det gäller den svenska prostitutionspolicyn, där man tar det ytterligare ett steg genom att i praktiken likställa all prostitution som rör utländska kvinnor med trafficking, som en effekt av att man likställt all prostitution som en form av våld. Man har i Sverige även adresserat problemet med trafficking som en koppling till legal prostitution, när den egentliga, men sällan diskuterade kopplingen snarare rör den legala situationen för migranter.

Mary Robinson igen:

"It is equally important for us to make the link between illegal migration on the one hand, and trafficking in persons on the other. These are rightly being considered as two separate issues. However, the crossover potential is enormous. Today's illegal migrant may well be yesterday's - or tomorrow's - trafficking victim. Both situations present a grave threat to the protection of human rights and both therefore deserve our closest attention."

Detta berörs även av exempelvis forskaren Laura M. Agustin, som problematiserat forskningsfältet för trafficking, prostitution och migrationer. Särskilt det vetenskapligt vanskliga i att betrakta migrationer av kvinnor som uttryck för trafficking⁴.

Som framgick av FNs definition på trafficking finns inget internationellt erkänt juridiskt begrepp eller definition på sexuell exploatering. Den internationella organisationen Global Alliance Against Trafficking in Women⁵ problematiserar begreppet "sexuell exploatering" på följande vis som en rekommendation att ta hänsyn till i lagstiftning:

"If a government insists on using language such as 'sexual exploitation', we should encourage them to use the following definition so that sexual exploitation, like any other form of labour exploitation, requires the use of force or coercion etc.: "'sexual exploitation' means the participation by a person in prostitution, sexual servitude, or the production of pornographic materials as a result of being subjected to a threat, deception, coercion, abduction, force, abuse of authority, debt bondage or fraud. Even in the absence of any of these factors, where the person participating in prostitution, sexual servitude or the production of pornographic materials is under the age of 18, sexual exploitation shall be deemed to exist."

DEN IDEOLOGISKA DISKURSEN

I Sverige definieras prostitution politiskt sett som ett socialt problem, eller mer precist som en form av våld mot kvinnor. Denna definition manifesteras genom den så kallade sexköpslagen, som förbjuder köp av sex. Sexköpslagen infördes i januari 1999 och syftade till att kriminalisera sexköpare, med målet att minska prostitutionen. Lagen kan ses som kröningen av det ideologiska genomslaget. Det radikalfeministiska könsmaktsperspektivet har de senaste åren fått ett närmast hegemoniserat genomslag i den politiska debatten och är sällan ifrågasatt. Den grundläggande motiveringen att kriminalisera sexköparen är att strypa efterfrågan, som man anser orsakar prostitution

och som i sig bidrar till könsförtryck och upprätthåller en könsmaktsordning. Sexköpslagen är en kraftig markering mot all form av sexhandel oavsett om det sker mellan samtyckande vuxna eller om det är frågan om tvång, båda formerna är definitionsmässigt likställda som uttryck för ett strukturellt och patriarkaliskt förtryck och därmed kan det inte finnas något som kan kallas för frivillig prostitution.

Detta ligger till grund att radikalfeministiska aktörer i den politiska debatten talar om handel med kvinnor eller människohandel eller slavhandel även om det handlar om prostitution som bygger på frivillighet. Den här synen på sexsäljare och prostitution som förmedlas via de politiska institutionerna och som manifesteras som en social och praktisk diskurs som bland annat återspeglas i media (se rapportens del 1), har något väsentligt att säga om den samhällsdominerande kvinnosynen som kan härledas till radikalfeministiska ställningstaganden.

Den socialdemokratiska Regeringens arbete mot prostitution har sedan länge ingått i ett större sammanhang, där man under mitten av 90-talet formulerade en övergripande handlingsplan, kallad "Kvinnofrid"⁶, vars syfte är att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Man fokuserar på kvinnors underordning i ett radikalfeministiskt könsmaktsperspektiv, där prostitution ses som en av flera förtryckarmekanismer mot kvinnor. På den socialdemokratiska regeringens hemsida har man kunnat exempelvis läsa följande⁷:

"I Sverige betraktas prostitution som en form av mäns sexualiserade våld mot kvinnor."

"Jämställdhet och lika deltagande kan inte uppnås så länge män köper, säljer och utnyttjar kvinnor och barn genom att prostituera dem."

Man har här satt ett likhetstecken mellan människohandel och prostitution. Prostitution likställs med sexuellt utnyttjande och kvinnor anses bli prostituerade (passivt, inte att de säljer sex (aktivt)). Omyndighetsstämpeln är genomgående, och tydligast genom att kvinnor oreflekterat jämföras med barn. Det här är inte avgränsat till ett visst parti, utan återfinns över hela den politiska skalan, men grunden är den radikalfeministiska könsmakts teorin som kommit att bli ett dominerande perspektiv—den ideologiska diskursen— som slagit igenom på många olika frågor och nivåer i samhället. Teorin bygger på att män och kvinnor kollektivt har olika grad av makt, och det används som förklaring till olika sociala fenomen och utfall; det förklarar framför allt mäns våld riktat mot kvinnor i termer av en patriarkal struktur, per definition underordnas kvinnor som kollektiv.

Perspektivet innebär ett särskilt sätt att förklara och förstå underordning i klassliknande termer, där kön har ersatt klass, både definitionsmässigt och pedagogiskt. Hänsyn tas inte till hur individer skulle beskriva sin situation och sina motiv. Underordningen och förtrycket av kvinnor ses som internaliserat och strukturellt genomgående; på så vis omedvetet för individen. Individen är i sådana fall oförmögen att besluta eller äga insikt om sin egen situation. Den är pedagogisk såtillvida att den som förnekar förtrycket, förklaras ha bristande insikt eller kunskap. Teorin är axiomatiskt avsedd; den är totalförklarande och fungerar som ett antiindividuellt raster i hur man behandlar och lyfter fram sociala fenomen.

Historiskt sett är detta offertänkande inte alls nytt utan har kopplingar till bland annat 30-talet där framför allt rashygieniska avsikter och rasbiologiska idéer frammanade en

bild av kvinnan som ansvarslös och offer för sin biologiska disposition, där ärftlighet gavs stort förklaringsutrymme ("dåliga anlag") för kvinnors "sedeslöshet"³. På så vis blev kvinnan relativt ansvarslös för sina handlingar, och "sedeslösheten" ansågs kunna rehabiliteras och botas från samhället. Puritanism var också ett betydande inslag, som en äldre och kvardröjande moral. Kvinnor ansågs inte på frivillig väg kunna agera sexuellt avvikande och i strid mot rådande moral. Radikalfeministerna och könsmaktsperspektivet har under modern tid parallellt vidareutvecklat samma tankar och underliggande syn på kvinnan. Det är således ingen slump om än till synes paradoxalt att dessa feministers syn på prostitution går moralkonservativa värderingar till mötes, trots att utgångspunkterna till synes står långt ifrån varandra. Kvinnor som säljer sex sänds inte längre till anstalter som straff och som rehabilitering. De steriliseras inte längre. De är dock fortfarande behandlade som omyndiga, vilket ger en inblick i den kvinnosyn som upprätthålls och används. Nämligen uppfattningen att hon saknar förmåga till självständighet och ansvar.

Genomsyrande för den radikalfeministiska könsmachtsteorin är två vanligt förekommande föreställningar om prostitution, som i sig är förknippade med varandra.

1. Stereotyper, sexualsyn och könsföreställningar: Föreställningen om kvinnor som offer. Att sälja sex ses som en kulturellt och socialt grundad sexuell kod, där kvinnan gör brott på sin sexuella identitet och natur om hon säljer sex. Föreställningen handlar också om att prostitution handlar om kvinnor som prostituerade och män som sexköpare. Här får oftast inte män som säljer sex plats i analyserna och i sådan vidhängande debatt eftersom de inte passar in i den tänkta föreställningen om den patriarkala strukturen som avgränsar kvinnan från mannen i kollektiva termer. Trots att det finns en betydande andel sexsäljare som är män.

2. Strukturella förklaringar: Gränsen mellan frivillig och påtvingad prostitution suddas ut. Eftersom prostitution anses vara orsakad av den patriarkala strukturen är det av vikt att bekämpa all form av prostitution. I enlighet med könsmachtsteorin är detta ett kollektivt förtryck och en form av våld riktat mot kvinnan och det är därför irrelevant om personen säljer sex frivilligt eller är tvångsprostituerad.

Till dessa är det vanligt att andra närliggande föreställningar förs fram som stödjande *fakta* i syfte att stärka opinionen för sexköpslagen. Det vanligaste är att framhålla att det finns en koppling mellan legal prostitution och trafficking. En annan föreställning är att sexköpslagen är ett effektivt vapen mot människohandel. Denna koppling är dock framför allt *föreställd*, som en effekt av könsmachtsteorin, och har i sig inte någon säkerställd empirisk grund i den samlade forskning som existerar. Dels beroende på svårigheten med insamling av data, och dels beroende på att urvalet av data ofta blir snävt. Snarare är det andra faktorer som oftare lyfts fram i forskningen, som påverkande för människohandel och trafficking. Tillämpning av sexköpslagen har dock i regel inte lett till några fall av människohandel, däremot tillämpning av annan lagstiftning.

SEXKÖPSLAGEN

Sexköpslagen finns numera i brottsbalken och syftar till att verka kriminalpolitiskt

på sociala fenomen. Detta är ett unikt lagrum i brottsbalken, då lagen till skillnad från andra sexualbrottsfall inte ser sexsäljaren som ett juridiskt brottsoffer (målsägande). Sexköp är således inte ett brott mot individer utan mot samhällsnormer. Ändå är synen på kvinnan som offer det som motiverat lagen. Sexsäljaren anses inte vara utsatt för brott i juridisk mening, och får således inget skadestånd, i motsats till våldtäktsoffer. Pengar som sexsäljaren mottagit kan även konfiskeras. Det här betyder att lagen inte är fokuserad på de enskilda individerna som är i prostitution, utan är avsedd att förändra samhället i jämlik riktning och tanken är att det kommer kvinnor till godo som (ett abstrakt) kollektiv när prostitutionen upphört.

En del forskare och experter menar att lagen framför allt är en symbolisk lag. Medan andra menar att sexköpslagen effektivt bekämpar prostitution, och på senare tid hävdas även att den är ett "effektivt vapen" mot människohandel och trafficking. Avsikten med lagen var dock inte syftad i förarbetena att motverka människohandel och trafficking, detta har alltså mer troligen lagts till i efterhand som ett försvar av sexköpslagen i debatten.

DEBATTEN

I den mediala explosionen som inträffade under våren, inför fotbolls-VM i Tyskland, har det radikalfeministiska könsmaktsperspektivet tagit överhanden i både debatten och i medias rapportering. Men upprörda toner har även kunnat avspeglas på tidningars ledar- och kolumnsektioner. Svenska Dagbladet hade en kolumn (7/4-2006) som avslutades på följande vis:

"Förrättningscontainrar kallar en tysk minister de bordellbaracker som man planerar att bygga till VM. Frågan är vad som ska stå ovanför dem: Fuck, macht frei?"

Kolumnen i fråga fastställer vidare 40 000 kvinnor kommer "smugglas" till Tyskland och att Tysklands tillåtande av bordeller och prostitution därmed bryter mot internationella konventioner som avser att motverka människohandel. Prostitution likställs med trafficking och människohandel precis som är den radikalfeministiska intentionen. Något som under vårens debatter blir allt mer genomgående. Genom att associera Tysklands prostitutionspolicy med det nazistiskt mörka förflutna kan man också ställa sig frågan om anledningen till att just Tyskland drabbades så hårt av det mediala drevet är grundat i något mer än själva frågan om prostitution⁸.

Förvånansvärt sällan tycks media granska givna uppgifter, som den påstådda kopplingen mellan legal prostitution och trafficking och människohandel, eller att sexköpslagen skulle vara effektiv mot människohandel. Påståenden som inte alls är så enkla och självklara som de framställts som. Siffror har glidit runt och verkar ha kunnat valsa lite hur de vill, utan att särskilt många ställer frågan; men är det verkligen så?

Debatten handlade mindre om fakta och sakliga omständigheter och mer om ett politiskt och ideologiskt drev med radikalfeministisk prägel, riktat mot Tyskland och tyska politiker och organisationer och som ett försvar för den svenska sexköpslagen. Inte på grund av tyskarnas arbete mot människohandel och trafficking, utan för att de avkriminaliserat prostitutionen och har valt en annan strategi och policy för prostitution

som är starkt präglade av så kallad "harm reduction"-metodik. En politik som har stort stöd av de flesta politiska partier, höger som vänster. Här handlar det om att utmåla tysk prostitutionspolicy som bland annat en orsakande faktor för människohandel och trafficking i Tyskland.

Det intressanta är hur kopplingen mellan människohandel och legal prostitution har normaliserats som ett vedertaget faktum, och sedan vidare hur sexköpslagen normaliserats som "effektivt redskap" mot människohandel. Något som framförts av exempelvis Inger Segelström: "Sexköpslagen har visat sig vara ett mycket effektivt redskap i kampen mot människohandeln" (i rapporten "Vår kamp mot sexhandeln", s-kvinnorna, 2004). Detta påpekas även i ett betänkande från 2003 (2003/04:JuU20. Sid. 25):

"Enligt utskottets mening är det givetvis ett viktigt led i arbetet med att bekämpa människohandel att motverka efterfrågan på sexuella tjänster. Den svenska lagstiftningen om straff för köp av sexuella tjänster är en viktig komponent i det arbetet."

En koppling som den svenska regeringen även gjorde under våren 2006 på ett ministermöte i EU, och som beskrevs på regeringens hemsida (pressmeddelande, 27/4-2006)⁹, så här:

"Thomas Bodström tog bland annat upp kopplingen mellan människohandel och prostitution där han pekade på de positiva effekterna av den svenska sexköpslagen."

Men tillämpningen av sexköpslagen har i regel inte lett till avslöjanden av människohandel. Däremot har sexköpare upptäckts i samband med att man sprängt bordeller och man har i samband med eventuell människohandel upptäckt sexköpare, en väsentlig skillnad, och något som inte påverkats av sexköpslagen. Det handlar om tillämpning av andra lagrum som koppleri och människohandel. Något som bland annat nämns i en norsk utvärdering av den svenska sexköpslagen¹⁰. Ändå skrev dåvarande socialdemokratiska regeringens sakkunnige, Gunilla Ekberg, i ämnet ett paper betitlat "The Swedish Law That Prohibits the Purchase of Sexual Services: Best Practices for Prevention of Prostitution and Trafficking in Human Beings" (2004)¹¹ om kopplingen mellan prostitution och trafficking. Men har inget substantiellt att luta sig mot mer än sitt eget påstående och beskriver samtidigt hur andra lagar använts i kampen mot trafficking.

I debatten har även en rapport från Transcrime åberopats¹² för att hävda att den svenska sexköpslagen motverkar människohandel och trafficking. Rapporten visar ingalunda detta, Transcrime¹³ är mycket försiktiga i sina slutsatser beroende på att underlaget inte är tillräckligt och man påpekar att det behövs bättre statistik och bättre underlag. *Statistiken* av antal offer för trafficking blir än mer svårhanterlig för jämförelser, om vi med offer menar utsatta för brott som kan appliceras på lagen om människohandel, även före den specifika lagens inträdande i Sverige (sexköpslagen 1999, och lagen om människohandel 2003). Den typen av jämförelser gör inte den här studien. Den jämför endast länder. Inte i tiden i samband med olika lagar och åtgärder, för siffror är osäkra (och man blandar ihop siffror från NGOs med polisiära brotts-siffror). Sverige har sedan aldrig varit särskilt intressant för traffickare. Ett relativt litet antal nu säger ingenting om förändring över tid och koppling till sexköpslagen. Den måste härledas. Som

påpekas av studien är det relevant att notera ett flertal andra saker som; hur de olika länderna arbetar mot trafficking och hur migrationsregleringen ser ut samt även geografiska rörelser och fattigdom.

Kopplingen mellan legal prostitution och människohandel är snarast en ideologisk uppfattning, inte en konstaterad empirisk koppling. De positiva effekterna som hävdas, syftar antagligen på att gatuprostitutionen minskat, men vad det har inneburit återstår att utvärdera. Människohandel existerar ju fortfarande trots lagen. Det betyder inte att det inte finns någon kunskap om effekter för enskilda individer. Skribenten Petra Östergren¹⁴ har intervjuat en rad sexsäljare. Hennes slutsatser pekar på en rad effekter där den allvarligaste är att situationen blivit farligare och osäkrare för sexsäljare då en minskad kundkrets gör att de accepterar kunder de annars skulle ha sagt nej till. Vad gäller effekten på människohandel har det rapporterats av Rikspolis kriminalen, om en annan oavsedd effekt, att sexköpare numera inte går att använda som vittnen. Det har sedan sexköpslagens inträdande inte framkommit någon sexköpare som anmält fall av människohandel. Den norska utvärderingen tidigare nämnd påpekar att i exempelvis i Italien är andelen sexköpare och medborgare som anmäler misstänkta fall 22 %, i jämförelse med att polisen själv står för nästan 14 %. Detta är i så fall en direkt försvårande omständighet i kampen mot människohandel och trafficking.

Försvårandet av att öppet kunna bedriva prostitution i Sverige anses troligen ha någon effekt—men något som framför allt åstadkoms med effektiv bekämpning av människohandel och trafficking med hjälp av annan övrig lagstiftning. Det brukar framhållas att sexköpslagen ger signaler att inte besvara Sverige. Men människohandlare bryr sig vare sig om kopplerilag eller människohandelslag (som de facto existerar i andra länder också). Varför skulle just en sexköpslag vara avskräckande? Genom att endast sätta upp gränshinder för att försöka begränsa människohandeln, innebär det inte att man på något vis bidragit till att minska den i Europa eller i något globalt hänseende. Det är med andra ord att skjuta problemen till andra länder.

Ett annat exempel på försöken att dölja varje form av frivillighet i prostitutionen och att på ett nästan omärkbart vis suddat ut gränsen mellan tvång och frivillighet, är en intervju med Jens Orback i en finsk tidning (Huvudstadsbladet 12/5-2006). Där han bland annat även hävdar att genomsnittsåldern på prostituerade är 14 år. Det är uppenbart att siffran är konstruerad för att passa syftet. Vad och vilka som avses är högst oklart (är det ett genomsnitt på åldrar för offer för trafficking?). Sedan menar den svenska regeringen (samma som ovan pressmeddelande, 27/4-2006) att det kommit rapporter om en "*befarad ökning av antalet prostituerade i Tyskland under fotbolls-VM i juni.*"

Vilka är då *dessa* rapporter och vad menas?

En resolution i EU kom till stånd 17/3-2006 formulerad av den katolska och konservativa Anna Záborská¹⁵ (ordförande för EU-parlamentets kommitté för kvinnors rättigheter). Här är de fakta som låg till grund för denna uppskattade risk för människohandel och trafficking, som Anna Záborská framförde redan i debatten inför resolutionen:

"[...]it is unacceptable that a woman be forced into prostitution and sell her body. [...]More than 40,000 young, poor women will be 'imported' from the

East to satisfy post-match spectators of football's World Cup. "

Var kommer då dessa *fakta* i sin tur ifrån? Ursprungligen tycks de komma från Tyska kvinnorrådet som i sin tur hängav sig till gissningar om hur många kvinnor som skulle komma till Tyskland för att prostituera sig. Hur blir sedan en gissad siffra av hur många utländska kvinnor som tar sig ('importeras') till Tyskland för att sälja sex ett sätt att visa hur Fotbolls-VM (temporärt) ökar människohandel, trafficking? Hur går det till när ett gissningsverk blir normaliserande fakta? Hur gick det till att helt okritiskt likställa utländska kvinnor som offer för trafficking bara för att de är fattiga och från ett annat land?

Tanken är att trumma in budskapet att man inte kan separera frivillig prostitution från tvångsprostitution.

I efterhand har man kunnat konstatera att ett flertal av de påståenden och farhågor som lades fram vare sig infriades eller var realistiska. Exempelvis har Svenska Sida och IOM (International Organisation for Migration) i en rapport¹⁶ som gavs ut i september (2006) kritiserat *media* för grova överdrifter. Men problemet är att uppgifterna som florerat i media ofta grundar sig på påståenden som kommer från regeringsmedlemmar, politiska aktörer, men än mer problematiskt från statliga myndigheter som exempelvis JämO. Att media för politiska agendor eller reproducerar ideologiska produkter är en sak, men det är betydligt allvarligare när statliga myndigheter bedriver politiska debatter, då blir det ett allvarligt demokratiproblem, och det är ännu värre när det visar sig att de sprider osanna rykten och osubstansierade uppgifter i ett spekulativt syfte att bedriva politiska debatter.

Som Sida och IOMs rapport noterar:

"International debate did, however, often confuse human trafficking and prostitution as being synonymous. As stated, the World Cup fears over the amount of women and girls that could be trafficked into Germany for the purpose of sexual exploitation also presented for some a tangible opportunity to lobby against the legalization of prostitution in Germany."

Borgström har även varit en av de personer, fränsett politiska aktörer, som medverkat till att likställa prostitution med trafficking och att förvirra debatten med siffror vars källor är tveksamma och ibland inte heller handlat om trafficking. Ett i grund radikalfeministiskt antagande. Allt i syfte att få uppmärksamhet för en politisk och ideologiskt grundad fråga–nämligen att lobbya för sexköpslagen i ett vidare sammanhang genom att kritisera tysk prostitutionspolicy indirekt som orsak till trafficking. Detta är vida mer än vad en statlig myndighet har befogenhet att göra.

Sammanfattningsvis har debatten inte åstadkommit någonting annat än grova överdrifter och att genomgående behandla all slags prostitution som likvärdig med människohandel och trafficking. Tyskland hade sedan förra sommaren planerat och organiserat sig i kampanjer mot människohandel i samband med Fotbolls-VM. Det byggdes inga "sexbåsar". Det blev ingen ökning av människohandeln. Att använda Tyskland som ett statuerande exempel blev misslyckat, plump och missvisande.

En av de viktigaste orsakerna till att fattiga kvinnor i Europa hamnar i händerna på ligor som hänsynslöst utnyttjar dem, handlar om ett som Europa stänger dem ute, att

dokumentlösheten är samma sak som rättslöshet och rädsla för myndigheter. Det betyder dock inte att dokumentlösa, illegala migranter därmed är offer för trafficking, men det gör dem sårbara och mer utsatta för en hänsynslösa människor. Ett av de viktigaste bidragen bakom migrationer till Europa och prostitution är fattigdom. Men fattigdom är inte samma sak som trafficking. Det är däremot ett motiv för prostitution, och det är motiv för traffickare och människohandlare. Så vill man bekämpa trafficking handlar det om andra frågor än "legaliteten" av prostitution.

Där borde en debatt kunna ta avstamp.

REFERENSER OCH FOTNOTER

- 1 http://www.uncjin.org/Documents/Conventions/dcatoc/final_documents_2/convention_%20traff_eng.pdf
Hämtad 30/10-2006.
- 2 "Women's Rights are Human Rights." UNHCR. 2000.
<http://www.unhchr.ch/html/menu2/womenpub2000.htm>
Hämtad 30/10-2006.
- 3 "Only rights can stop wrongs: A critical assessment of anti-trafficking strategies". 2002. Paper presented at EU/IOM STOP European Conference on Preventing and Combating Trafficking in Human Beings. Marjan Wijers och Marieke van Doorninck.
- 4 'The Disappearing of a Migration Category: Migrants Who Sell Sex.' *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 32, 1, 29-47. 2006. Laura M. Agustin. Agustin har skrivit många olika forskningsrapporter om trafficking och prostitution i Europa.
http://www.nodo50.org/conexiones/Laura_Agustin/LAgustin_Disappearing.pdf
Hämtad 30/10-2006.
- 5 <http://www.gaatw.net/>
- 6 "Jämt och ständigt." Regeringens jämställdhetspolitik och handlingsplan. 2002/03:140.
http://www.sweden.gov.se/download/2c27bade.pdf?major=1&minor=2069&cn=attachmentPublDuplicator_0_attachment
Hämtad 30/10-2006.
- 7 <http://www.regeringen.se/sb/d/2664>. Hämtad 30/10-2006.
- 3 "Horan och Batongen. Prostitution och repression i Folkhemmet." Gidlunds. 1992. Tomas Söderblom.
- 8 Idéhistorikern (GU) Susanne Dodillet berörde dessa tankar i sin artikel "Den stora bordellkalabaliken" publicerad i tidskriften Arena i april.
<http://www.arenagruppen.se/ag5/default.asp?ID=2579&type=3&cat=arena>
Hämtad 30/10-2006
- 9 Pressmeddelande. EU justitieministrar överens om att bekämpa människohandel under fotbolls-VM. 27/4-2006.
<http://www.regeringen.se/sb/d/6544/a/62943>.
Hämtad 30/10-2006.
- 10 "Purchasing Sexual Services in Sweden and the Netherlands." Rapport 2004. Justis- og Politidepartementet. Norge.
<http://www.nswp.org/pdf/PURCHASINGSEX.PDF>
Hämtad 30/10-2006.
- 11 "The Swedish Law That Prohibits the Purchase of Sexual Services: Best Practices for Prevention of Prostitution and Trafficking in Human Beings," [published in the October 2004 issue of the journal Violence against Women. 2004; 10:1187-1218]. (Sage Publications, United States: 2004). Gunilla Ekberg.
- 12 Exempelvis EU-parlamentarikern Maria Carlshamre i en artikel publicerad i Expressen i början av juni.
<http://www.expressen.se/index.jsp?d=1180&a=611002>
Hämtad 30/10-2006.
- 13 Transcrime:
[http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=Transcrime%20Final%20Study%20\(p%E5%20engelska\)&url=/dynamaster/file_archive/060203/b6b57c05a74cae11826ee1153ea29b5d/Transcrime%2520Final%2520Study%2520English%2520version%2520%252d%2520PDF.pdf](http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=Transcrime%20Final%20Study%20(p%E5%20engelska)&url=/dynamaster/file_archive/060203/b6b57c05a74cae11826ee1153ea29b5d/Transcrime%2520Final%2520Study%2520English%2520version%2520%252d%2520PDF.pdf)
Hämtad 30/10-2006.
- 14 "Sexköpslagen straffar de prostituerade." Petra Östergren.
<http://www.petraostergren.com/content/view/15/27/>
Hämtad 30/10-2006. Publicerad i Aftonbladet, 29/11-2003. Petra Östergren kommer i början av november ut med en bok i ämnet, titeln är "Porr, horor och feminister" som berör detta.
- 15 Länk: www.eu2006.at/HumanBeings.pdf
Hämtad 30/10-2006
Záborská är även känd i Slovakien som aktivist mot homosexuellas rättigheter och som abortmotståndare. Hon har uttalat sig om homosexualitet som en sjukdom och att de som lider av den bör vårdas på mentalsjukhus.
- 16 "Trafficking in human beings and the 2006 world cup in Germany" (Sida och IOM)
<http://www.sida.se/shared/jsp/download.jsp?f=World+Cup+Study+Final+Report.pdf&a=25626>
Hämtad 30/10-2006